

Зайчикова В. В.,

к.е.н., с.н.с., учений секретар Науково-дослідного фінансового інституту при Міністерстві фінансів України – в.о. зав. відділу місцевих фінансів

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Актуальність розгляду питань щодо особливостей регулювання місцевих запозичень в європейських країнах обумовлена характером бюджетної політики, необхідністю розширення доступу органів місцевого самоврядування до ринку капіталів. Удосконалення порядку здійснення запозичень до місцевих бюджетів для розвитку ринку місцевих запозичень та спрощення процедур їх здійснення передбачено у п. 30 додатка 2 до Постанови Верховної Ради України від 27 липня 2006 р. № 42 “Доручення Верховної Ради України Кабінету Міністрів України стосовно Основних напрямів бюджетної політики на 2007 р.”¹

Регулювання місцевих запозичень в європейських країнах відбувається за допомогою: настанов урядових відомств, інспекцій, національних та загальноприйнятих міжнародних стандартів. Рівень регулювання визначається накопиченим досвідом, професійними відносинами, політичним впливом на національному і місцевому рівнях, законодавчими положеннями. В українській та російській² науковій літературі проблеми нормативно-правового регулювання місцевих запозичень у європейських країнах³ розглядаються фрагментарно, тому метою даної статті є наведення конкретних прикладів законодавчого регулювання у кожній з країн та визначення ролі Міністерства фінансів у цій сфері.

Рациональне пояснення необхідності контролю центрального уряду за витратами органів місцевого самоврядування ґрунтується як на макроекономічних (з огляду на попит), так і мікроекономічних (з огляду на пропозицію) теоретичних постулатах. У розвинених країнах використовується декілька способів обмеження позик місцевих і регіональних органів влади. *Контролюючі заходи можуть встановлюватися:* законами (наприклад, закон про фінансування органів місцевого самоврядування, закон про муніципалітети); нормативними актами, що регулюють банківські операції; рішеннями Міністерства фінансів, Міністерства внутрішніх справ та регіональної політики; визначатися органами, контролюючими муніципалітети; встановлюватися спеціальним комунальним банком або центральним банком.

Контекст закріплених цими регулюючими органами правил може бути різним з огляду на призначення позик, наприклад: це стосується можливого використання запозичень виключно на капітальні інвестиції; спеціальних

¹ *Відомості* Верховної Ради України. – 2006. – № 40. – Ст. 352.

² *Барінов В. Т.* Муниципальные облигации: выпуск и размещение: Практик. пособ. – М.: Русская деловая литература, 1997. – 160 с.

³ *Падалка В. М.* Становлення та розвиток ринку місцевих запозичень в Україні: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.04.01 / Науково-дослідний фінансовий ін-т при Міністерстві фінансів України. – К., 2006. – 18 с.

правил для житлових позик; обмежень повноважень на здійснення зовнішніх запозичень, які дозволені лише в національній валюті.

Умови позик (рівень процентних ставок, співвідношення між оціненими активами та обсягом позики) можуть також регулюватися. У більшості країн дозволяється робити запозичення на ринку капіталу. В одних країнах здійснення позик не вимагає попереднього схвалення, в інших – необхідним є їх затвердження міністром фінансів. Причому контроль за наданням запозичень має здебільшого регулюючий характер, за умов їх використання тільки для інвестицій.

Наприклад, в **Австрії** юридичні обмеження на запозичення на ринку капіталу встановлені в Законах: “Про місцеве самоврядування”, “Про фінанси місцевого самоврядування”, актах муніципалітетів, у “Фінансовій конституції”. Запозичення підлягає умовному схваленню контролюючих органів. Виняток з цього правила стосується: короткострокових позик ліквідності (дозвіл не потрібний, якщо позики не перевищують певну суму поточного рахунку – 1/6); позик від суспільних організацій і фондів. У деяких землях не передбачено обов’язкове схвалення контракту тривалої позики, якщо її сума не перевищує поточних витрат органів місцевого самоврядування. Позики можуть здійснюватися тільки в межах бюджету розвитку відповідно до фінансових можливостей муніципалітету. Для визначення таких можливостей використовуються два види критеріїв: співвідношення між позикою і поточними рахунками; надлишок поточних виручок відносно поточних витрат. Запозичення з випуском цінних паперів також має бути схвалено Міністерством фінансів. Схвалення запозичень контролюючими органами розглядається як засіб гарантування фінансової стійкості місцевих органів влади на тривалу перспективу. Спеціального обмеження стосовно перспективних макроекономічних показників, таких, як, наприклад, стабільність або інфляція, не існує. Теоретично контролюючі органи можуть використовувати інструмент схвалення запозичень, оскільки згідно з положеннями ст. 13 Федеральної конституції: “Федеральна держава і місцеві органи влади в своїх діях мають сприяти дотриманню макроекономічної рівноваги”. Проте інструмент схвалення їх владою забезпечує вищий ступінь контролю за зазначеними процесами.

У **Бельгії** зобов’язання муніципалітетів у цінних паперах на початку 90-х рр. ХХ ст. дорівнювали 70,3 млн бельгійських франків. Цей засіб фінансування наприкінці 1984 р. становив майже 30 млн, чим перевищив граничний рівень фінансової безпеки. У 1981–1982 рр. муніципалітети Антверпена, Брюсселя, Генту та Ліджа традиційно фінансували велику частину своїх інвестицій через пряме використання ринків капіталу. Деякі з них стали покривати поточні дефіцити бюджету запозиченнями. Тому тоді ж було утворено Бельгійський банк комунального кредиту, який випускав цінні папери від імені муніципалітетів, а також Фонд фінансового оздоровлення муніципалітетів з метою допомоги містам відповідати за їхніми зобов’язаннями, які виникли в результаті попередніх суспільних позик. Утворення Фонду було ініційовано державою для надання можливості всім основним містам стабілізувати фінанси, заздалегідь фінансуючи фінансові зобов’язання муніципалі-

тетів замість оплати майбутніх річних внесків. Фонд фінансується через випуск державних облігацій і приватні позики. Бельгійський банк комунального кредиту разом з іншими фінансовими посередниками придбав деякі з цих позик, збільшивши таким чином своє пряме чи опосередковане втручання у фінансування сектора місцевого управління.

У Фламандській області контролюючі органи перевіряють, наскільки фінансові рішення відповідають закону і не суперечать суспільному добробуту. Згідно із законом, робити позики дозволено лише для інвестиційних цілей, до того ж виключно у фінансових установах суспільного сектора. На їх здійснення потрібний дозвіл від Національного Міністерства фінансів. Для покращання фінансового становища міст, які потрапили у фінансові труднощі через позики за кордоном, існують спеціальні угоди.

У Данії, згідно зі ст. 55 законодавства про муніципалітети, правила здійснення запозичень може встановлювати міністр внутрішніх справ. Розпорядженням Міністерства № 496 від 30 червня 1989 р. в принципі заборонено робити запозичення графствам. Муніципалітети мають право лише на інвестиції у водо- електро- , тепло- постачання, реконструкцію міської інфраструктури, будівництво житла для літніх людей. Витрати в цих сферах являють “граничну позику” муніципалітету. Така позика може бути спрямована на інші потреби, якщо муніципалітет не позичає кошти для вказаних цілей. Здійснення запозичень, окрім згаданих в розпорядженні, вимагає дозволу Міністерства. Для цих запозичень встановлено річний обсяг у 200 млн датських крон. Гарантії місцевих позик, оренда та лізинг розглядаються як муніципальні запозичення. Процентна ставка є вільною, але муніципалітет зобов’язаний обирати кращі умови на ринку. Термін внутрішніх запозичень не може перевищувати 30-ти років, окрім позик, взятих на фінансування житла для літніх людей. Для зовнішніх запозичень термін обмежується 20-ма роками, а для позик, емітованих центральним банком або іншими міністерствами чи установами, жодних обмежень немає.

У Франції Законом від 2 березня 1982 р. “Про права і свободи органів місцевого самоврядування” відмінено систему надання попереднього дозволу на здійснення запозичень і контроль за рішеннями місцевих органів влади у цій сфері. Тому місцеві органи влади можуть вільно ухвалювати контракти щодо позик на умовах, досягнутих у ході переговорів з кредитором за їх вибором. Залишаються лише обмеження, встановлені законодавством. Місцеві органи влади у питаннях запозичень керуються загальними правилами для всіх позичальників. Це стосується, зокрема, завищених процентних ставок, програм суспільних заощаджень, дозволу на запозичення в іноземній валюті в разі перевищення встановленого рівня суми позики.

У Німеччині умови регулювання місцевих запозичень є різними для: кредитної системи місцевих органів влади (довготермінові позики на інвестиції), позик з метою реструктуризації боргу, короткострокових позик ліквідності. Запозичення муніципалітету здійснюється на юридичних умовах Міністерства внутрішніх справ земель. Воно дозволяється, якщо неможливо або економічно недоцільно фінансування іншим способом. Позики

мають бути схвалені контролюючим органом, за винятком позик ліквідності. Це може бути повне або умовне схвалення.

У **Великобританії** система фінансування капітальних видатків місцевих органів влади починаючи з 1 квітня 1990 р. регулюється частиною IV Закону “Про місцеве самоврядування” та Законом “Про житлове господарство” від 1989 р. Окрім того, детальні умови здійснення запозичень містяться в Правилах запозичень місцевих органів влади № 767 від 1990 р. У межах контролю за рівнем запозичень муніципалітет може позичати гроші на будь-які цілі, відповідні виконанню його функцій. Виняток становлять схвалені міністром закордонних справ за згодою з Казначейством правила, за якими муніципалітет не може позичати гроші в будь-якій формі, окрім овердрафта чи короткотермінових позичок від Банку Англії або від органу чи партнера, які на момент здійснення запозичень є уповноваженою установою за визначенням Закону “Про банківську діяльність” від 1987; від “комісарів державної заборгованості” або від Правління позик для “суспільного робіт” (PWLБ).

Шляхом використання “кредитних схвалень”, які щорічно проводяться урядом, встановлюється межа обсягу (суми), яку муніципалітет може позичити. Ця сума включає допомогу для тимчасового запозичення з метою забезпечення відповідності касових розривів і визначається на підставі “кредитних схвалень”, використаних для фінансування капітальних витрат у минулому. Правилами здійснення запозичень встановлюються умови застосування інструментів позики, методи їх випуску, передачі і викупу, способи, якими сплачуються або погашаються борги, а також вимоги щодо реєстра позик. Правила також визначають кількісні межі випуску певних інструментів позики.

У **Греції** ст. 220–221 Муніципального і комунального кодексу (Президентський декрет 323/1998 р.) надають можливість місцевим органам влади отримувати позики. Згідно з декретом, “муніципалітети і громади мають змогу укласти контракт стосовно позики з державою, кредитними установами (грецькими банками, Інвестиційним євробанком й іншими іноземними банками), установами публічного права (Офіс депозитів і запозичень, фонди запозичень), з іншими державними установами для виконання будь-яких завдань у межах їх відповідальності”.

Цей нормативний документ обумовлює порядок контракування позики після ухвалення рішення муніципальною або комунальною радою, окреслює її призначення, умови запозичення і річні проценти. Для того, щоб укласти контракт щодо позики для виконання робіт або послуг, потрібен початковий або кінцевий моніторинг однієї з таких робіт чи послуг. При цьому вимагається детальна розробка і схвалення позики компетентними агентами. Позика не може використовуватися для інших цілей, окрім задекларованих. Позика або її частина може спрямовуватися на виконання іншої роботи після ухвалення рішення муніципальною або комунальною радою. Гарантії для укладення контракту запозичення надаються після спільної ухвали міністрів внутрішніх справ і фінансів, яка виноситься на основі подан-

ня префекта. Гарантія може бути надана щодо термінів, розміщення і повної виплати позики громадою-позичальником.

В Ірландії всі запозичення муніципалітету підлягають схваленню міністром навколишнього середовища. Згідно із Законом “Про місцеве самоврядування” (№ 2 від 1960 р.), міністр навколишнього середовища може, після консультації з міністром фінансів, встановлювати правила щодо запозичень органами місцевого самоврядування, зокрема, регулювати всі або деякі з таких питань: джерела позик; період погашення боргу; вартість обслуговування; у разі використання застави, зазначення її видів, уточнення реєстрів, виданих відносно об’єкта застави, умови передавання застави, форми та повноваження отримувачів.

В Італії муніципалітетам, провінціям і пов’язаним з ними фірмам згідно із законом заборонено підписання позик. Вони можуть укласти контракти щодо запозичень лише з Офісом депозитів і позик, дирекцією Інститутів цінних паперів Казначейського міністерства. Якщо місцеві органи не мають коштів, то вони можуть звертатися до різних інститутів фінансового ринку. Контракти щодо позик повинні оформлятися як суспільні й включати деякі позиції, наприклад стосовно погашення в період до 10 років; здійснення чергових внесків погашення з першого року, інвестиційної спрямованості. Якщо ці умови не дотримані, контракти оголошуються недійсними. Для того, щоб стандартизувати процес укладання угод щодо запозичень, Казначейське міністерство визначає декретом найвищу межу процентних ставок за позиками, які надаються місцевим органам.

У Нідерландах обмеження на запозичення на ринку капіталу зафіксовано у Законах “Про муніципалітети” (ст. 242), “Про провінції” (ст. 127) і в Декреті “Умови запозичень, які здійснюються органами місцевого самоврядування” (ухваленому відповідно до ст. 6 Закону “Про фінанси органів місцевого самоврядування”). Згідно із вказаними законами, запозичення може бути здійснено, якщо бюджет муніципалітетів (провінцій) на цей момент не має дефіциту. Тобто запозичення можливе лише за умови, якщо виплати відсотків і погашення позики не позначаються на дефіциті бюджету. Ст. 3 зазначеного декрету встановлено, що позики не повинні емітуватися в іноземній валюті. До того ж цей документ містить цілу низку правил для тривалих позик, наприклад: “завчасне погашення тривалих позик можливе після максимального періоду – 10 років”. Контракти, які дають змогу кредиторів і боржникові визначити нову процентну ставку протягом терміну дії договору, раннього викупу, можуть бути відстроченими аж до десяти років після врегулювання процентної ставки; процентну ставку позики не можна змінювати більше одного разу на десять років.

У Норвегії всі позики повинні бути схвалені державними інстанціями. Спосіб отримання позики та період амортизації також підлягають схваленню. Обмеження щодо запозичень органів місцевого самоврядування викладені в Законі “Про місцеве самоврядування”. Цими обмеженнями обумовлюється використання позичених грошей тільки для інвестиційних цілей; звертається увага на співвідношення між позикою, амортизацією і поточними доходами.

У Португалії положення Закону “Про місцеві фінанси” від 1987 р. містять певні юридичні обмеження щодо запозичень на ринку капіталу. Місцеві органи влади можуть випускати облігації на пред’явника відповідно до загального закону і угод щодо середньо- або довготермінових позик. Центральний банк не вводить ніяких обмежень на документарні позики, окрім загальних вимог, встановлених для всіх, хто використовує цей засіб фінансування. Муніципалітет для отримання документарної позики повинен подати запити для схвалення муніципальною радою та Міністерством фінансів. Угоди щодо середньо- та довготермінових позик укладаються тільки для подолання фінансових труднощів. Ануїтети (на додаток до документарних позик) не можуть перевищувати 25 % коштів Фонду фінансового вирівнювання, або 20 % річних інвестиційних витрат муніципалітету. До компетенції місцевих органів влади входить укладання угод про банківські позики з будь-якою установою, за якою юридично визнано право здійснювати запозичення. Контракти щодо позик, укладені з приватними установами, не повинні перевищувати суми витрат або зобов’язань стосовно погашення боргу порівняно з банківськими установами суспільного сектору. Казначейство може діяти як кредитор.

В Іспанії всі обмеження вступили в дію з ухваленням Закону “Про управління місцевими фінансами” від 1988 р. Для отримання позик місцеві органи влади повинні мати дозвіл чи підтвердження від компетентного органу Міністерства фінансів. Виняток зроблено для тих випадків, коли за статутами Автономних громад передбачено компетенцію місцевої влади з цих питань. У такому разі повноваження щодо здійснення запозичень належить Автономній громаді. Винятки застосовуються у випадках, якщо: сума, вкладена в планові операції, не перевищує 5 % повних поточних витрат органів місцевого самоврядування (ці ресурси віднімаються від кінцевого бюджетного показника); за рахунок запозичених коштів передбачається фінансувати роботи і послуги, включені до проектів і програм місцевого й економічного співробітництва, що були належним чином ухвалені. Дозвіл на здійснення запозичень не потрібний, якщо ануїтет за всіма поточними та проєктованими операціями не перевищує 25 % ресурсів органу місцевого самоврядування. Довготермінові позики дозволяються тільки для реалізації інвестиційних цілей та можуть не покриватися поточними витратами. Що стосується іноземних кредитних операцій і запозичень боргів або інших видів цінних паперів, то для них потрібний дозвіл від Міністерства фінансів і економіки для кожного конкретного випадку. Випуск таких цінних паперів здійснюється у відповідності з частиною III Закону “Про ринок цінних паперів” від 24 червня 1988 р. Рішення про надання дозволу залежить від економічної ситуації муніципалітету, що робить подання, періоду амортизації, прибутковості запропонованої інвестиції й в цілому умов позики.

У Швеції існують тільки юридичні обмеження на два пункти з приводу запозичень місцевого управління. Обмеження визначаються Законом “Про місцеве самоврядування”. Згідно з першим, місцеві органи влади не можуть брати позики під заставу їх нерухомого майна. За другим обмеженням, місцеві органи влади в принципі не повинні брати позики для поточних витрат.

У Швейцарії місцеві органи влади можуть позичати гроші відповідно до кантонального законодавства. Запозичення обмежуються капітальними витратами і тому довгими періодами. Проте місцеві органи влади можуть використовувати короткострокові запозичення для поточних витрат. Місцеві органи влади вільні обирати позикодавця. Для отримання невеликих сум вони зазвичай беруть банківські кредити, при потребі у більших обсягах коштів – укладають контракти через національні організації соціального страхування або на ринку капіталу.

Досить цікавим для України є досвід регулювання зовнішніх місцевих запозичень (станом на 1992 р.), коли існували деякі додаткові обмеження, зокрема щодо отримання позики у валюті, її максимальних обсягів або способів фінансування. Тільки в одній країні – Австрії, згідно з Фінансовою конституцією 1948 р., запозичення в іноземній валюті підлягало схваленню Міністерства фінансів. **У Бельгії**, з огляду на макроекономічну ситуацію, такі запозичення місцевих влад ніколи не сягли високого рівня. Термін останньої валютної позики, одержаної муніципалітетом (у швейцарських франках), закінчився в січні 1989 р., станом на 1992 р. місцева влада не мала жодних муніципальних боргів в іноземній валюті.

У Франції правила щодо умов отримання запозичень встановлено циркуляром міністра економіки від 21 травня 1987 р.

У Німеччині місцеві органи влади мають право на запозичення за кордоном. У такому випадку вони зобов'язані зробити внесок готівкою в Бундесбанк для позик, що перевищують певний обсяг. Порядок отримання позик за кордоном закріплений Постановою Бундесбанку ("Зовнішня торгівля і регулювання платежів" п. 52, § 1, № 4). Проте наглядові органи рекомендують утримуватися від таких дій.

У Великобританії муніципалітет не може без згоди Казначейства взяти кредит за межами Об'єднаного Королівства в іноземній валюті, окрім як за євро-схемами. Отримання позики у закордонному відділенні Британського банку є можливим, якщо це здійснює дочірня установа підприємства, зареєстрованого в Об'єднаному Королівстві.

В Ірландії місцеві органи влади не мають практики іноземних запозичень.

У Нідерландах запозичення за кордоном дозволяється тільки в національній валюті. Здійснювати запозичення через муніципальний банк не обов'язково.

У Норвегії місцевим органам влади не дозволяється брати позику в іноземній валюті. Проте вони можуть зробити запозичення за кордоном в норвезьких кронах. Компанії, що знаходяться у власності муніципалітетів/округів, мають доступ до іноземної валюти, якщо вони організовані як акціонерні компанії. Причиною для вказаних вище обмежень є припущення, що місцеві органи влади матимуть більші збитки від коливань у валюті, ніж центральні уряди. Міністерство фінансів може дозволити таке запозичення як виняток з правил.

В Іспанії місцеві органи влади перед здійсненням запозичення за кордоном мають отримати схвалення Міністерства фінансів. У разі одержання кредиту вони повинні зробити внесок готівкою у Центральний банк Іспанії.

Губернатор Банку Іспанії уповноважений видавати циркуляри щодо зовнішніх запозичень.

Міжміністерський комітет іноземних запозичень може рекомендувати відкласти або навіть припинити валютне фінансування, з огляду на необхідність забезпечення державної внутрішньої ліквідності та стабільності грошово-кредитної політики.

У Швейцарії запозичення за кордоном допускаються. Проте завдяки конкурентоздатному рівню процентної ставки місцеві органи влади рідко вдаються до таких заходів.

Слід звернути увагу на застосування спеціальних обмежень у кризових ситуаціях на ринках капіталів та грошей у 1980–1990 рр.

В Австрії у цей період не було механізмів для регулювання доступу до ринку капіталу з макроекономічних причин.

У Бельгії після негативних наслідків запозичень за кордоном регіональні міністерства, які здійснюють контроль за рішеннями муніципалітетів, не давали дозволу на участь у таких операціях. Тому криза на ринках капіталу не позначилася на фінансовому стані бельгійських муніципалітетів.

У Данії Міністерство внутрішніх справ дозволяло брати позики у сумі до 200 млн датських крон на додаток до загальної суми запозичень місцевого самоврядування. У кризовій ситуації, в зв'язку з перегріванням ринків капіталу, обсяг запозичень зменшувався.

У Франції діяльність місцевих органів влади підпадає під загальні правила стосовно ринків грошей і капіталу. Тому вони мають враховувати обмеження, встановлені в цій сфері міністром, відповідальним за економіку й центральний банк.

У Німеччині, відповідно до Закону федерального уряду “Про забезпечення економічної стабільності і зростання” (§ 19), обмеження можуть бути накладені на запозичення місцевих органів влади, якщо виникає небезпека для економічної стабільності. Цей закон закріплює межі для запозичень, до того ж стосовно спеціальних позик або позик, значних за обсягом, вказуються умови їх отримання. Гранична межа запозичення може становити 70 % від суми, яку муніципалітет одержав в середньому за минулі п'ять років за офіційними статистичними даними. Після встановлення обмежень вказаним законом отримання індивідуальних позик, загальна сума яких була схвалена, підлягає затвердженню наглядовим органом.

У Великобританії Закони “Про місцеве самоврядування” та “Про житлове господарство” від 1989 р. надають державному секретарю право запроваджувати правила для контролю за місцевими запозиченнями. Банк Англії також має повноваження контролювати терміни і обсяги запозичень муніципалітетів у вигляді випуску акцій і облігацій.

У Греції та Ірландії спеціальний контроль за отриманням запозичень не застосовується, оскільки позики органів місцевого самоврядування завжди підлягають авторизації.

В Італії на здійснення запозичень існує обмеження Банку Італії.

У Нідерландах у кризовій ситуації міністр фінансів може видати декрет про укладання місцевими органами влади контрактів щодо позики або

надати гарантії стосовно певної суми, яка визначається наперед для кожної категорії (муніципалітети, провінції, управління водними ресурсами і консорціями суспільних установ). Отже, якщо суспільна установа хоче отримати довгострокову позику або надати гарантію, вона має зробити запит відповідно до Закону “Про фінанси місцевого самоврядування” (ст. 7).

У Норвегії не передбачено спеціального механізму для кризових ситуацій на фінансових ринках.

У Португалії урядом встановлено межу запозичень для кожної установи.

В Іспанії залежно від обставин і економічної політики за Законом “Про Державний бюджет” органи місцевого самоврядування можуть отримувати фінансування з урахуванням щорічних, загальних обмежень щодо надання позик. Банк Іспанії іноді видає циркуляри, якими встановлюються обмеження на зовнішній борг для місцевих корпорацій. Декрет, ухвалений в листопаді 1990 р., вимагає у разі отримання позики відкриття обов’язкового безпроцентного депозиту частини суми, наданої за межами країни.

У Швейцарії кантони надають гарантію для місцевих запозичень згідно з федеральним законом. Такі гарантії використовувалися лише під час економічного спаду перед Другою світовою війною.

Підсумовуючи огляд зарубіжної практики, слід зазначити, що обмеження для місцевих урядів на здійснення запозичень містяться в основних (статутних) законах, які регулюють сферу місцевого самоврядування та фінансові ринки⁴. Процедури боргового управління включають поняття “боргова політика”⁵, “муніципальний борг” (борг місцевих урядів), причому головна роль у регулюванні місцевих запозичень відводиться Міністерству фінансів⁶.

З огляду на те, що основні трактування понять з питань місцевих запозичень містяться у Бюджетному кодексі України, доцільно ухвалити Закон України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України” в частині, що регламентує визначення місцевого боргу, вимоги до надання гарантій, порядок здійснення місцевих запозичень, відповідальність за зобов’язаннями по них. Такий підхід надасть можливість удосконалити основні засади бюджетного регулювання, викладені в Бюджетному кодексі України щодо фінансування місцевого розвитку шляхом запозичень.

Нагальною потребою є уточнення чинного законодавства, а саме Законів України “Про місцеве самоврядування в Україні” та “Про цінні папери та фондовий ринок” стосовно встановлення об’єктивних і чітких обмежень з питань: здійснення місцевих запозичень; визначення істотних умов угод щодо таких запозичень; регламентації порядку випуску облігацій зовнішніх місцевих позик; визначення засад для належного моніторингу державою місцевого боргу як частини суспільного боргу України.

⁴ Local Government Economics in Theory and Practice, David King, Ed., Routledge, Chapman & Hall, New York, 1992. – 184 p.

⁵ Winston Evans, David W. Tees. Debt Management // LGFM. Book 7. – Bratislava, Slovakia, 2000. – P. 3, 8, 53

⁶ Building Local Bond Markets: An Asian Perspective / IFC / Alison Harwood (ed.). – Washington, D.C. : IFC, 2000. – 286 p.